

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 10 sept. 1951

's Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Albregts, Van den Brink, Van Maarseveen, Mansholt, Mulderije, Peters, Rutten, Staf, Teulings, In 't Veld en Wemmers (afwezig zijn de Ministers Joekes, Lieftinck en Stikker).

Tevens is aanwezig Staatssecretaris Blom.

Secretaris: Drs. J. Middelburg.

- - -

3. Uniezaken

Bespreking met Supomo (Zie notulen MR d.d. 3 September 1951, punt 3b.)

De *Minister-President* deelt mede, dat de stemming in de Commissie voor Uniezaken van de Tweede Kamer in de afgelopen week minder terughoudend was dan de eerste maal. Hoewel veel critiek werd geleverd op het feit, dat Indonesië nu reeds met voorstellen tot wijziging van de RTC-overeenkomsten komt, terwijl ook werd gesteld, dat Indonesië waarborgen zal moeten geven, dat overeenkomsten zullen worden nagekomen, stond niemand volstrekt afwijzend ten aanzien van een Nederlandse bereidverklaring om met Indonesië te spreken.

Minister *Peters* geeft vervolgens een samenvatting van het Nederlandse standpunt, zoals dit in de vorige vergadering van de Raad is besproken. Mede in verband met het overleg, dat gepleegd is met de Commissie voor Uniezaken van de Tweede Kamer, stelt spreker voor:

1°. dat de Nederlandse Regering bereid zij de Unie te vervangen door een volkenrechtelijk verdrag teneinde de politieke bezwaren tegen de bestaande vorm van samenwerking weg te nemen;

2°. dat de aan het Uniestatuut gehechte overeenkomsten dienen te worden gehandhaafd wat haar materiële inhoud betreft;

3°. dat in het nieuwe verdrag worde voorzien in de behoefte aan organen, die voor de bijzondere aard der betrekkingen tussen Nederland en Indonesië raadzaam worden geacht, en

4°. dat het nieuwe verdrag zodanig zij van vorm en inhoud, dat Nederland en Indonesië elkander voordelen kunnen toekennen, zonder dat deze voordelen aan derden op voet van meestbegunstiging moeten worden toegekend.

Aan Prof. Supomo zou kunnen worden medegedeeld, dat de Nederlandse Regering bereid is over beëindiging der Unie te spreken, doch haar beslissing in beginsel opschort totdat een duidelijk beeld verkregen is omtrent de nieuwe vorm van samenwerking. Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat hij aan Prof. François heeft gevraagd op welke wijze Indonesië en Nederland elkaar een speciale preferentiële behandeling kunnen geven met uitsluiting van de mogelijkheid, dat andere landen op grond van een meestbegunstigingsclausule hiervan ook profiteren. Deze zou zijn gedachten hierover laten gaan. Spreker stelt voor, dat aan Supomo ook een schriftelijk antwoord wordt gegeven, dat dan Donderdagmorgen vastgesteld zou kunnen worden.

De *Minister-President* is van oordeel, dat de Nederlandse bereidheid nog voorzichtiger moet worden geformuleerd. Nederland zal zich bereid moeten verklaren te spreken over de wijziging in de vorm van samenwerking, doch zal eerst aan het einde der bespreking kunnen beslissen of aan vervanging van de Unie kan worden meegewerkt. Spreker wijst voorts op het telegram van Minister Stikker, waarin deze mededeelt te hebben gesproken met Rusk van het State Department en met Subardjo en Supomo (o.a. over het tempo en de vorm). Terwijl het uitgesloten moet worden geacht, dat een overeenkomst wordt bereikt, die nog dit jaar door beide Kamers zou worden aanvaard, zal men er op bedacht moeten zijn de behandeling in het Parlement niet juist voor de verkiezingen te doen plaats vinden, mede met het oog op de ongunstige invloed, die een critische stemming in de Kamers bij deze behandeling op onze

verhouding tot Indonesië zou hebben. Staatssecretaris *Blom* merkt op, dat Supomo heeft gevraagd nog dit jaar een speciale conferentie te beleggen.

De *Minister-President* stelt voor in de Troonrede een passage over deze kwestie op te nemen, het antwoord aan Supomo nader te preciseren en over de vorm en het tempo nog nader te spreken. Daarbij zal men buiten de speciale conferentie om de zaak gezamenlijk moeten voorbereiden om te voorkomen, dat Indonesië anders met een minimum programma komt. Aldus wordt besloten.

Staatssecretaris *Blom* zou niet willen vastleggen, dat dit jaar reeds een speciale conferentie zal worden gehouden. De *Minister-President* zou wel in het schriftelijke stuk, dat aan Supomo wordt aangeboden, willen vastleggen, dat de overeenkomsten moeten worden geëerbiedigd, zolang deze lopen. Men zou eventueel een kleine Unieconferentie hier te lande kunnen houden, die tevens dienstbaar wordt gemaakt aan het informeel overleg.

Vervolgens schorst de Minister-President de vergadering tot des middags 2 uur.

Middagvergadering

Aanwezig: Dezelfden als 's morgens.

De Ministers Van den Brink en Mansholt t/m punt 10.

Tevens zijn aanwezig bij de punten 9 en 10 de Algemeen Vertegenwoordigers van de West Mr. N. Debrot en Dr. R.H. Pos.

---

9. *Voorstellen tot verandering van de Grondwet* (Brief van de Minister van Binnenlandse Zaken d.d. 5 September 1951, nr. 41523, met zes wetsontwerpen.)

2°. *Wijziging van hoofdstuk XIV*

Dr. *Pos* merkt op, dat de Grondwet na de voorgestelde herziening het begrip Koninkrijk in tweeërlei betekenis zal opvatten nl. een passief begrip in de territoriale omschrijving van artikel 1 en een actief begrip in het nieuwe artikel 208, dat handelt over de vestiging van een nieuwe rechtsorde voor het Koninkrijk. De Landsregering van Suriname heeft nog geen duidelijke indruk, wie de verhouding van Nieuw-Guinea tot het Koninkrijk in de zin van artikel 208 of van de drie Rijksdelen tot Nieuw-Guinea zal bepalen, gezien ook de laatste alinea op blz. 4 van de toelichting. Spreker heeft begrepen, dat er ter zake in Nederland een wet tot stand zal moeten komen, doch dat de Regering daarbij erkent, dat het in beginsel ook een zaak is van de westelijke Rijksdelen. Voorts merkt spreker op, dat bij de wijziging van de Grondwet de bepaling komt te vervallen, dat Nederland binnen de Unie rechtstreeks betrekkingen met Indonesië kan onderhouden. De vraag of Nederland ook na de nieuwe rechtsorde rechtstreeks betrekkingen met Indonesië zal onderhouden - - - heeft zich reeds tijdens de RTC voorgedaan. Toen werd gevraagd, wie de partner van Indonesië in het Unie-Statuut zou zijn. Daarbij is van Indonesische zijde gezegd, dat dat het Koninkrijk zou moeten zijn. Deze kwestie is toen opgelost, doordat Suriname en de Nederlandse Antillen Nederland hebben gemachtigd om voor het Koninkrijk de Unie aan te gaan en voor het Koninkrijk daarin op te treden, zolang de nieuwe rechtsorde nog niet tot stand is gekomen. De *Minister-President* acht dit in wezen een vrij moeilijke constructie.

Staatssecretaris *Blom* stelt voor in de artikelen 2 en 2a het woord "verbindend" te gebruiken (zonder e). Voorts zou hij artikel 2 willen handhaven en als volgt willen lezen: "Waar in de volgende artikelen het Rijk wordt genoemd is Nederland bedoeld". Tenslotte zou spreker in de artikelen 191 en 192 het woord "Indonesië" willen schrappen.

Minister *Mulderije* informeert of de technische opmerkingen van Justitie de aandacht hebben gehad. Minister *Van Maarseveen* antwoordt bevestigend; de suggesties waren echter uit een politiek oogpunt niet steeds over te nemen.

Minister *Peters* merkt op, dat in artikel 211 nog niet geregeld is, dat de Grondwet kan worden aangepast aan een herhaals herzien statuut. Spreker stelt voor in punt XV van de toelichting de passage weg te laten, waarin staat, dat de nadere regeling van de rechtstoestand van Nieuw-Guinea in beginsel een zaak is ook van Suriname en de Nederlandse Antillen, aangezien dit prejudicieert op het overleg op de RTC met de West. In artikel 211 zou spreker, nu in de West een parlementaire Regeringsvorm bestaat, ook willen voorschrijven, dat het Statuut bij Landsverordening en met een gekwalificeerde meerderheid tot stand komt. Met een voorstel van de Wnd. Gouverneur van Nieuw-Guinea om bij deze herziening der Grondwet geen voorziening te treffen voor de bepaling van de rechtstoestand van Nieuw-Guinea., is spreker het niet eens.

De *Minister-President* acht het wenselijk in de naam van de overzeese Rijksdelen niet de toevoeging "Nederlands" op te nemen (bij de Antillen is dit echter onvermijdelijk). Daarom zou spreker liever van West-Nieuw-Guinea spreken.

Voorts wordt bij stemming besloten voor Nieuw-Guinea de naam West-Nieuw-Guinea in de Grondwet op te nemen.

---

11. *Huisvesting gerepatrieerden uit Indonesië* (Brief van de Minister van Binnenlandse Zaken d.d. 29 Augustus 1951, nr. 37519, met bijlage.)

De *Minister-President* deelt mede, dat de belastingdienst op het ogenblik 750 ambtenaren heeft, die in het belang van de dienst zijn overgeplaatst, doch die van hun gezin gescheiden moeten wonen. Men dringt er op aan de nieuwe woningen, die in de nota van Minister Van Maarseveen worden bedoeld voor de helft ter beschikking van de huisvesting van de ambtenaren te laten. De Ministers *Mulderije*, *Rutten* en *Wemmers* hebben overeenkomstige bezwaren tegen de voorgestelde regeling. Staatssecretaris *Blom* is er niet van overtuigd, dat de gerepatrieerden moeten voorgaan bij de ambtenaren. Vooral ook nu de Indonesische Regering hun, die opteren voor het warganegaraschap, de overtocht naar Indonesië aanbiedt. Minister *In 't Veld* vraagt zich af of het niet mogelijk is meer gebruik te maken van de vorderingsbevoegdheid, waardoor ook premiewoningen voor dit doel ter beschikking kunnen komen. Minister *Staf* deelt mede, dat ook voor leger en marine de moeilijkheden met de huisvesting toenemen. Spreker wijst er op, dat het hier gaat over 5000 repatriandi en 11.000 ambtenaren.

Minister *Van Maarseveen* is van oordeel, dat men het overplaatsen van ambtenaren moet beperken met het oog op de huisvestingsmoeilijkheden. Het voorstel in zijn nota is een uitvloeisel van de hoge kosten, die de tegenwoordige huisvesting van deze repatriandi van het Rijk vraagt, nl. f. 25 mln. Daarbij komt, dat de eenvoudige gezinnen van ex-KNIL-militairen er weinig voor voelen de contractpensions te verlaten. Als zij in eigen woningen voor zichzelf moeten zorgen, zullen zij eerder geneigd zijn naar Indonesië terug te keren. Spreker zal zich bij een gelijke verdeling van de bedoelde nieuwe woningen tussen gerepatrieerden en ambtenaren neerleggen. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.
